

ATENEUS COOPERATIUS

#MésQueMai, som al territori

INFORME COMPLET

IMPACTE DE LA CRISIS DE LA COVID-19
EN EL TEIXIT DE L'ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA DE LA
XARXA D'ATENEUS COOPERATIUS
Juliol 2020

Coordinació i execució: Xarxa d'Ateneus Cooperatius

ÍNDEX

ÍNDEX	1
1. INTRODUCCIÓ	2
2. METODOLOGIA DE LA DIAGNOSI	4
CRITERIS	5
QÜESTIONARI	6
3. RECOLLIDA DE DADES	8
4. RESULTATS	10
4.1. DADES GENERALS	10
4.1.1. Àmbit	10
4.1.2. Sectors d'activitat	11
4.1.3. Forma jurídica	12
4.1.4. Tipus de cooperativa	14
4.1.5. Facturació	15
4.1.6. Règim de les cooperatives	16
4.1.7. Socis/es, treballadors/es i voluntaris/es	17
4.1.8. Mida de les cooperatives segons sòcies treballadores	20
4.2. IMPACTE DE LA COVID-19	20
4.2.1. Efectes negatius	20
4.2.2. Altres efectes negatius	21
4.2.3. Efectes positius	23
4.2.4. Tipus d'efectes positius	24
4.2.5. Adaptació de l'activitat	25
4.2.6. Altres adaptacions de l'activitat	26
4.2.7. Mesures aplicades	27
4.2.8. Percentatge ERTD aplicat	28
4.2.9. Problemes de tresoreria actuals i en el futur	29
4.2.10. Baixes mèdiques	29
4.2.11. Baixes per cures	29
4.2.12. Percepció del efectes de la COVID-19	30
4.3. NECESSITATS DETECTADES	32
4.3.1. Necessitats detectades	32
4.3.2. Tipus de necessitats	33
4.3.3. Altres necessitats	35
5. CONCLUSIONS	36

1. INTRODUCCIÓ

Els Ateneus Cooperatius de Catalunya som espais de referència de l'economia i solidària al territori on ens ubiquem; fomentem l'aprenentatge, la reflexió col·lectiva, la cooperació i la transformació social per caminar cap a un model socioeconòmic sostenible i centrat en les persones. Per a fer-ho, partim dels diferents eixos de treball:

- Observació, recerca, diagnosi i seguiment territorial en ESS
- Formació per a la promoció, creació i consolidació de projectes de l'ESS
- Acompanyament en la creació i consolidació de projectes de l'ESS
- Relleu en clau cooperativa i transformació
- Divulgació, sensibilització i generació de coneixement
- Facilitació de la intercooperació, enxarxament i dinamització territorial

Actualment som **14 els Ateneus Cooperatius** que formem la Xarxa d'Ateneus Cooperatius i que ens articulem arreu del territori:

Ateneu Cooperatiu Alt Penedès-Garraf
Ateneu Cooperatiu Barcelonès Nord
Ateneu Cooperatiu Coòpolis- Barcelona
Ateneu Cooperatiu de l'Hospitalet
Ateneu Cooperatiu de la Catalunya Central
Ateneu Cooperatiu de Terres de l'Ebre
Ateneu Cooperatiu de Terres Gironines
Ateneu Cooperatiu del Baix Llobregat
Ateneu Cooperatiu del Camp de Tarragona
Ateneu Cooperatiu del Maresme
Ateneu Cooperatiu del Vallès Occidental
Ateneu Cooperatiu del Vallès Oriental
Ateneu Cooperatiu de l'Alt Pirineu i Aran
Ateneu Cooperatiu Ponent-Coopera

- **La Xarxa d'Ateneus Cooperatius en context COVID19**

La crisi provocada per la pandèmia COVID-19 ha provocat la necessitat de readaptar l'activitat dels Ateneus Cooperatius per tal de pal·liar en la mesura del possible, els seus efectes a les entitats de l'Economia Social i Solidària (ESS) i per seguir fent emergir i enfortir relacions socioeconòmiques col·lectives, democràtiques, justes i solidàries, un model econòmic que ara més que mai s'evidencia com a necessari.

Per aquest motiu la Xarxa d'Ateneus Cooperatius de Catalunya hem treballat coordinadament, a partir d'enfortir les relacions entre els ateneus, amb l'objectiu de reorientar la nostra activitat per ser eina i suport per a l'Economia Social i Solidària.

La reorientació de l'activitat ha tingut com a objectius fer arribar a les entitats d'economia social i del tercer sector les mesures laborals, fiscals, etc. que s'han anat adoptant per a fer front a les afectacions econòmiques i socials a què s'enfronta el país, oferir formacions encarades a donar resposta a les necessitats actuals de les iniciatives d'ESS, així com seguir impulsant un model socioeconòmic solidari, des de models democràtics i sostenibles, que tinguin impactes positius per al sosteniment de la vida.

- **Anàlisi d'àmbit català dels efectes de la crisi a l'ESS**

En aquest marc, hem trobat necessari l'elaboració d'una diagnosi de l'impacte que ha tingut la crisi a les entitats de l'ESS en l'àmbit català i poder així detectar necessitats formatives, d'acompanyament i assessorament i seguir reorientant l'activitat de la XAC de forma coordinada i adaptar-la constantment a les necessitats detectades per oferir una oferta de serveis apropiada al context de l'ESS, i poder seguir coordinant-nos en funció de les necessitats territorials i sectorials.

Considerem que l'anàlisi ens porta, també, a recollir informació sobre les formes alternatives d'abordar la crisi que han tingut les iniciatives de l'ESS als diferents territoris, i ha fet aflorar la pràctiques intercooperatives, les resiliències col·lectives respectuoses amb les diversitat de membres que formen les iniciatives, entre d'altres mecanismes.

El qüestionari pretén respondre a diferents àmbits de l'afectació de la crisi generada per la COVID19: inicialment es demanen les dades de l'entitat que dona resposta per tal de poder saber quina tipologia d'entitats formen part de la mostra; el següent apartat té per objectiu recollir informació sobre l'impacte de la crisi generada per la COVID19 i, finalment, es pregunta sobre les necessitats detectades per les iniciatives per tal d'afrontar el context en què es troben.

2. METODOLOGIA DE LA DIAGNOSI

Per obtenir una base de dades per a tota la XAC s'ha treballat la metodologia de forma comuna dins del Grup de Treball de Mapeig i Diagnosi format per membres de cadascun dels 14 Ateneus Cooperatius. En el si d'aquest espai es va acordar la metodologia de treball per elaborar la base de dades, el posterior informe, així com els criteris que s'utilitzaran.

Es decideix que es forma un comitè executiu format per 5 membres del grup de treball per elaborar els materials resultants que el Grup de Treball ha d'esmenar i validar. Aquest fet ha de permetre agilitzar una tasca que, en un marc d'emergència, ha de servir com a eina de treball per a la XAC.

Els acords que es prenen dins del Grup de Treball de Mapeig i amb els que es comencen a treballar són:

- Elaborar una diagnosi comuna a tota la XAC per detectar com ha incidit la crisi de la COVID-19 als projectes de l'ESS.
- Disposar d'un document de càlcul que inclogui les dades dels projectes dels AC amb les mateixes variables per a tots els projectes.
- L'eina per elaborar aquest document serà un formulari comú per a tota la XAC.
- L'elaboració del formulari es durà a terme amb programari lliure (Framaforms).
- Es marca un termini per recollir aquesta informació comuna a tota la XAC.
- El Comitè Executiu es compromet a desglossar les dades per Ateneu Cooperatiu i a fer-ne un retorn a cadascun dels Ateneus Cooperatius.

Des de l'inici del confinament i de l'aplicació del Reial Decret (Real Decreto 463/2020, de 14 de marzo, por el que se declara el estado de alarma para la gestión de la situación de crisis sanitaria ocasionada por el COVID-19), cada ateneu va començar a identificar les necessitats de les seves entitats en el marc de l'emergència de forma reactiva, davant d'una situació no prevista, amb metodologies diverses i sense criteris unificats.

A finals de març, es va valorar, des de la XAC, la necessitat de fer una diagnosi conjunta de l'estat de les entitats de l'ESS a l'entorn dels Ateneus Cooperatius, i és per això que es proposa, des del Grup de treball de Mapeig, l'elaboració d'un qüestionari únic a partir del treball previ que han estat fent els Ateneus Cooperatius.

En paral·lel, es comparteix amb els Grups de Treball de la XAC la proposta. La intenció és aprofitar el qüestionari d'impacte de la crisi i previsió de necessitats per aportar informació als grups de treball de la XAC. És per això que es demana a tots els grups de treball que facin arribar les propostes que valorin que cal incloure al futur qüestionari.

Amb aquesta informació, el Grup de Treball de Mapeig elabora un qüestionari que està dividit en 3 blocs:

- Identificació del projecte
- Impacte de la crisi a l'entitat
- Necessitats detectades.

Des del Grup de Treball de Diagnosi i Mapeig s'encarrega a cada Ateneu Cooperatiu que faci arribar el qüestionari a les entitats i projectes amb qui tenen vinculació. Amb aquest qüestionari es pretén

recollir dades de caràcter general sobre quina és la situació dels projectes de l'ESS arran de la crisi generada per la situació de confinament. La mostra es correspon al conjunt d'entitats de l'ESS que han respost el qüestionari. Hi ha hagut diverses estratègies per fer arribar el formulari a les entitats i projectes del territori, i és per això que la mostra presenta uns criteris poc uniformes entre territoris. Seria interessant, per anàlisis posteriors, valorar la importància de la relació que s'estableix entre els ateneus i les entitats de l'ESS del territori, per entendre com s'articula la resposta a cada zona.

CRITERIS

S'acorden uns criteris comuns per a tots els ateneus. Els projectes als quals es vol diagnosticar han de ser projectes del territori, de l'Economia Social i Solidària (independentment de la fórmula jurídica) i han de tenir activitat econòmica. Cada ateneu ha de fer una selecció dels projectes als quals vol interpel·lar i ha de controlar el número de projectes als quals s'ha demanat que omplin el formulari per tal de conèixer l'univers sobre el que ens basarem per a fer l'anàlisi.

En aquest punt s'han detectat diferències pel que fa al procediment. Les realitats territorials dels ateneus són diverses i la feina feta, prèvia a la diagnosi comuna de la XAC, no s'ha fet amb els mateixos criteris. És per això que es detecten els següents biaixos en la recollida d'informació:

1. El formulari s'omple per diverses vies: telefònica, correu electrònic o per part dels equips tècnics dels ateneus amb les dades recollides.
2. Les mostres de cada ateneu varien de mida, no hi ha criteris concrets per seleccionar els projectes als quals se'ls fa arribar.
3. Alguns ateneus han exposat l'enllaç del formulari de forma més massiva i pública (a través de la *newsletter* o de les xarxes socials) i d'altres l'han enviat als projectes de forma més concreta.
4. Algunes entitats que s'identifiquen amb un Ateneu Cooperatiu pertanyen a un altre territori d'influència que el del mateix ateneu.

QÜESTIONARI

APARTAT 1. DADES GENERALS

- Comarca
- Població
- Ateneu cooperatiu / cercle de referència
- Nom de l'entitat
- Nom de la persona de contacte
- Correu electrònic
- Telèfon de contacte
- Sector d'activitat
- Breu descripció de l'activitat
- Àmbit rural o urbà
- Forma jurídica
- En cas de cooperativa, tipus de cooperativa
- Facturació anual
- Règim laboral de les persones treballadores
- Nombre de persones sòcies del projecte
- Nombre de sòcies treballadores
- Nombre de persones treballadores
- Nombre de voluntàries

(Nombre de dones, homes, altres)

APARTAT 2. INFORMACIÓ SOBRE L'IMPACTE DE LA CRISI PER LA COVID-19

- Quins d'aquests efectes negatius ha tingut la crisi a la vostra entitat?
 - a. Suspensió de l'activitat
 - b. Descens de la producció/ servei
 - c. Descens d'ingressos
 - d. Pèrdua de clients
 - e. Cap de les anteriors
 - f. Altres
 - Especifiqueu quins
 - g. Ha tingut efectes positius?
 - Especifiqueu quins
- Quina adaptació a l'activitat ha pogut aplicar?
 - a. Teletreball
 - b. Serveis mínims
 - c. Canvi d'activitat
 - d. Canvi de distribució
 - e. Altres
 - Especifiqueu quins
- Quines altres adaptacions?
- Quines mesures has hagut d'adoptar?

a. Aplicació ERTD a persones sòcies treballadores

- b. Sol·licitud de finançament (crèdit, aval...)
 - c. Sol·licitud d'ajudes a fons perdut
 - d. Quin finançament?
 - e. Quines ajudes a fons perdut?
 - f. En cas d'ERTO, a quin percentatge de persones treballadores ha afectat?
-
- Heu tingut problemes de tresoreria?
- Preveieu tenir-ne en un futur?
- Heu demanat permisos o baixes mèdiques?
- Heu tingut demandes de baixes per cures de persones dependents?
 - a. Quantes baixes?
- Detalla quina és la vostra percepció de l'afectació per COVID-19

APARTAT 3. DETECCIÓ DE LES NECESSITATS

- Sobre quins àmbits o temàtiques detecteu que necessiteu formació / assessorament?
 - a. Necessitat d'informació sobre propostes d'intercooperació i suport mutu
 - b. Necessitat de complementar activitat
 - c. Necessitats de comunicació
 - d. Necessitats de finançament
 - e. Necessitats de personal
 - f. Necessitats d'informació
 - g. Necessitats d'informació/ assessorament en drets d'estrangeria
 - h. Necessitats en temes d'adaptació tecnològica
 - i. Necessitats de protecció sanitària
 - j. Altres. Quines altres necessitats?
- Deixem un espai perquè puguis expressar allò que no hem recollit (neguits, emocions, incerteses, expectatives de futur...).

3. RECOLLIDA DE DADES

L'abast territorial dels Ateneus Cooperatius engloba tot el territori català. Cal tenir en compte que no tots els ateneus tenen la mateixa població i, per tant, tampoc tenen el mateix nombre d'entitats vinculades. Cal dir també que alguns ateneus s'inicien en diferents moments i no tots tenen la mateixa trajectòria.

El qüestionari ha estat enviat a un total de 2.006 entitats de tot el territori del Principat de Catalunya i s'han obtingut un total de 436 respostes vàlides. Això suposa un 21,73% total. Aquestes dades ens situen en un nivell de confiança del 95% amb un marge d'error del 4,15%. Cal tenir en compte que tampoc es pretén fer inferència estadística, sinó que la voluntat és la de conèixer la realitat de les entitats que tenim vinculades per poder-hi donar resposta. La mostra no és aleatòria ja que s'ha centrat l'univers en aquelles entitats vinculades als ateneus i la mostra és el resultat d'aquelles que han respost.

La primera taula recull el nombre d'entitats vinculades a cada Ateneu Cooperatiu a qui s'ha fet arribat el qüestionari, les respostes vàlides per cada un d'ells i el percentatge que això suposa. Aquestes dades són força disperses pels motius que ja hem explicat anteriorment.

En la segona taula es recull el percentatge d'entitats que aporta cada Ateneu Cooperatiu al total de la mostra recollida.

Ateneu Cooperatiu	Total enviades	Respostes Vàlides	Percentatge respostes vàlides
Ateneu Cooperatiu Alt Penedès-Garraf	77	44	57,14%
Ateneu Cooperatiu Barcelonès Nord	23	13	56,52%
Ateneu Cooperatiu Coòpolis- Barcelona	139	36	25,90%
Ateneu Cooperatiu de l'Hospitalet	50	29	58,00%
Ateneu Cooperatiu de la Catalunya Central	114	40	35,09%
Ateneu Cooperatiu de Terres de l'Ebre	54	12	22,22%
Ateneu Cooperatiu de Terres Gironines	200	35	17,50%
Ateneu Cooperatiu del Baix Llobregat	70	17	24,29%
Ateneu Cooperatiu del Camp de Tarragona	67	26	38,81%
Ateneu Cooperatiu del Maresme	200	30	15,00%
Ateneu Cooperatiu del Vallès Occidental	776	119	15,34%
Ateneu Cooperatiu del Vallès Oriental	126	16	12,70%
Ateneu Cooperatiu Ponent-Coopera	20	11	55,00%
Ateneu Cooperatiu Alt Pirineu i Aran	90	8	8,89%
	2.006	436	21,73%

Ateneu Cooperatiu	Respostes Vàlides	Percentatge sobre el total
Ateneu Cooperatiu Alt Penedès-Garraf	44	10,09%
Ateneu Cooperatiu Barcelonès Nord	13	2,98%
Ateneu Cooperatiu Coòpolis- Barcelona	36	8,26%
Ateneu Cooperatiu de l'Hospitalet	29	6,65%
Ateneu Cooperatiu de la Catalunya Central	40	9,17%
Ateneu Cooperatiu de Terres de l'Ebre	12	2,75%
Ateneu Cooperatiu de Terres Gironines	35	8,03%
Ateneu Cooperatiu del Baix Llobregat	17	3,90%
Ateneu Cooperatiu del Camp de Tarragona	26	5,96%
Ateneu Cooperatiu del Maresme	30	6,88%
Ateneu Cooperatiu del Vallès Occidental	119	27,29%
Ateneu Cooperatiu del Vallès Oriental	16	3,67%
Ateneu Cooperatiu Ponent-Coopera	11	2,52%
Ateneu Cooperatiu Alt Pirineu i Aran	8	1,83%
	436	100%

4. RESULTATS

En aquesta primera part de resultats, s'ha fet una anàlisi de distribució de freqüències per a totes les variables així com del contingut de les preguntes obertes, que han permès aprofundir i entendre millor quina és la realitat de les entitats de l'Economia Social i Solidària a qui hem de donar resposta. Sobre les respostes a la pregunta de les percepcions generals en relació a la situació derivada de la crisi de la COVID-19, no s'ha fet una anàlisi tan exhaustiva, sinó més global (inclou moltes tipologies de resposta). Aquesta anàlisi global es considera rellevant per a una millor interpretació de les respostes tancades.

Si escau, es farà una segona anàlisi amb el creuament d'algunes dades que ens puguin aportar informació més específica i rellevant per tal de poder articular aquesta resposta.

4.1. DADES GENERALS

En el recull de dades generals es vol identificar l'àmbit territorial per veure si s'han de fer accions en sectors econòmics concrets i els seus territoris; la forma jurídica de l'entitat, per analitzar els marcs fiscal i normatiu en què es troben els projectes; el nivell de facturació relacionat amb el volum de persones treballadores i el seu règim general.

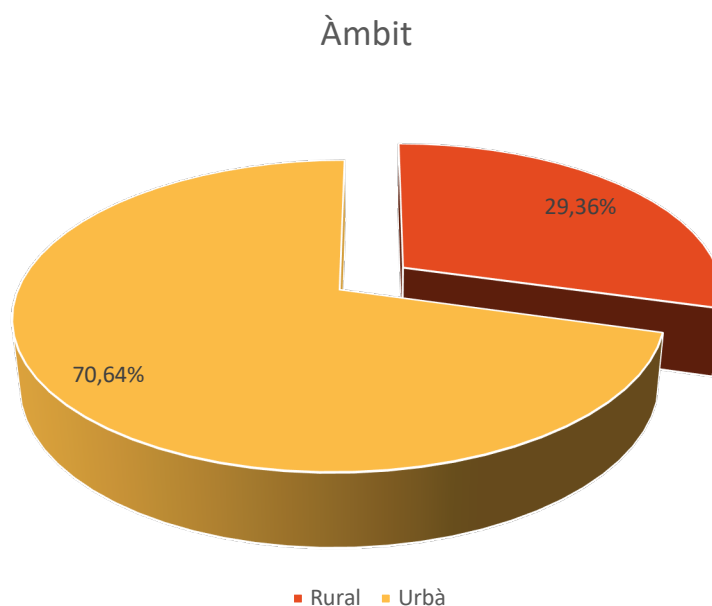
4.1.1. Àmbit

Del total d'entitats que han respost el qüestionari, predominen els projectes que s'ubiquen en entorns urbans amb un 70,64%, i queden en un segon terme els rurals amb gairebé el 30%. Això es pot explicar per una major densitat de població i iniciatives, tot i així cal mencionar que la distribució territorial dels Ateneus Cooperatius afavoreix una representativitat de l'economia social i solidària al territori català i, per tant, hi ha entitats de l'àmbit urbà que s'ubiquen fora de l'àrea metropolitana.

Cal matisar que no s'han adscrit definicions de rural i urbà en el qüestionari, i per tant aquesta categoria està relacionada amb la ubicació de les entitats. Les entitats que s'han classificat com a urbanes estan ubicades en àrees metropolitanes, mentre que les que s'han classificat com a rurals, se situen a totes aquelles poblacions que estan fora de les ciutats.

Àmbit	Recompte	Percentatge
Rural	128	29,36%
Urbà	308	70,64%
Total	436	100,00%

Font: Elaboració pròpia

Font: Elaboració pròpia

4.1.2. Sectors d'activitat

En la següent taula es mostren els sectors amb els quals s'han identificat les entitats. La gran majoria provenen del sector cultural i d'oci (un 14,68%), seguides de l'àmbit alimentari (11,93%). El sector de l'educació i la recerca també hi és molt present, així com la salut i les cures, que representen un 8,72% de les iniciatives recollides; la representativitat sectorial, per tant, es concentra en sectors que han estat importants i necessaris en el context de la crisi provocada per la COVID-19.

Amb un 5,96% de representació es col·loquen a continuació les entitats vinculades a l'assessorament (5,96%) així com les de la restauració i l'hostaleria (5,96%), amb el mateix percentatge. Amb un percentatge similar les segueixen les iniciatives que treballen en l'àmbit de la comunicació (5,73%), i a continuació les que es dediquen a la producció i/o venda d'altres productes manufacturats (4,36%)

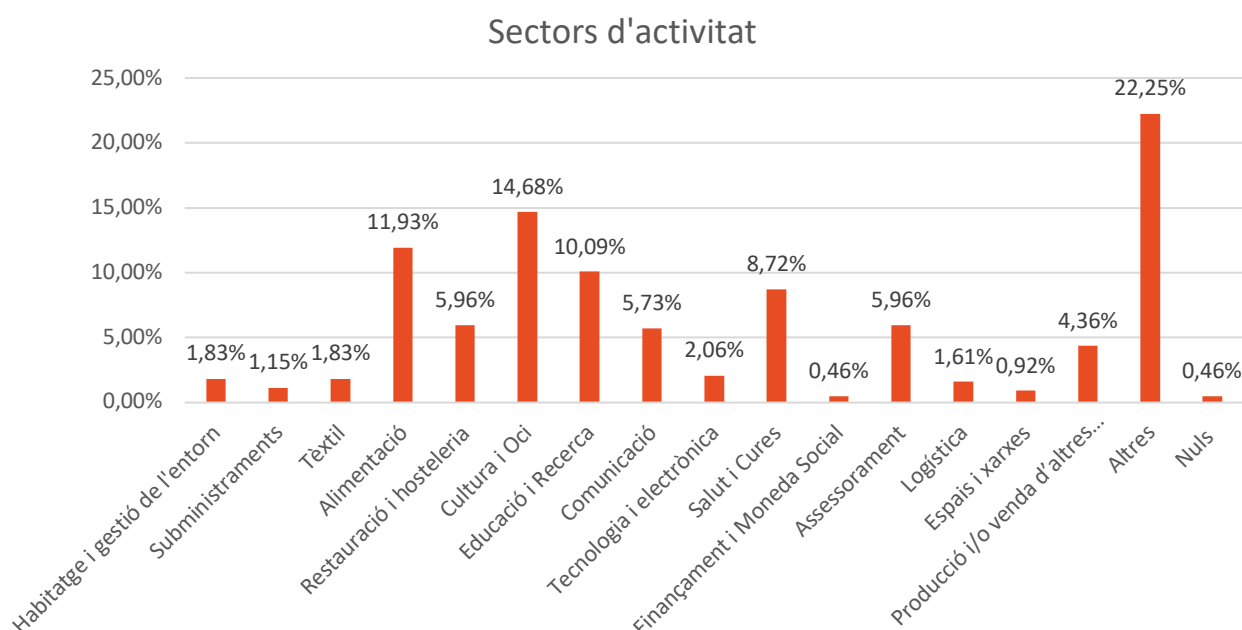
Són molt poc presents les iniciatives vinculades a sectors de la tecnologia i l'electrònica (2,06%), l'habitatge i gestió de l'entorn (1,83%), tèxtil (1,83%), subministraments (1,15%), espais i xarxes (0,92%) o finançament i moneda social (0,46%).

Es detecta un gran nombre d'entitats que no s'ha ubicat en cap d'aquests sectors i han respost altres (a l'annex s'adjunta el llistat on s'han ubicat).

Sector d'activitat	Recompte	Percentatge
Habitatge i gestió de l'entorn	8	1,83%
Subministraments	5	1,15%
Tèxtil	8	1,83%

Alimentació	52	11,93%
Restauració i hostaleria	26	5,96%
Cultura i Oci	64	14,68%
Educació i Recerca	44	10,09%
Comunicació	25	5,73%
Tecnologia i electrònica	9	2,06%
Salut i Cures	38	8,72%
Finançament i Moneda Social	2	0,46%
Assessorament	26	5,96%
Logística	7	1,61%
Espais i xarxes	4	0,92%
Producció i/o venda d'altres productes manufacturats	19	4,36%
Altres	97	22,25%
Nuls	2	0,46%
Total	436	100,00%

Font: Elaboració pròpia

Font: Elaboració pròpia

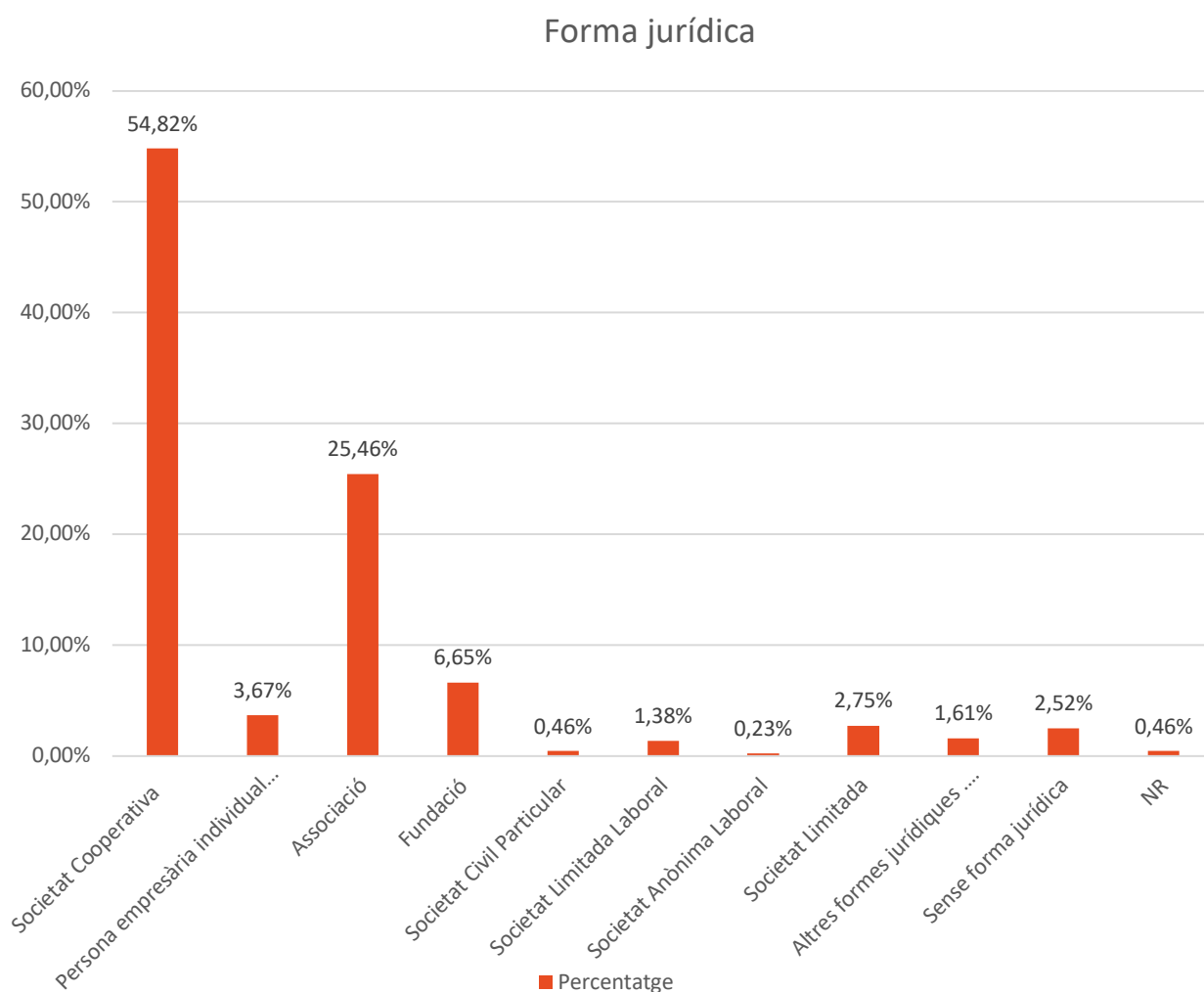
4.1.3. Forma jurídica

Més de la meitat de les entitats que han respost el qüestionari són societats cooperatives (en total 239). Les associacions són la segona forma jurídica més present i representen el 25,46% de les entitats de la mostra. En percentatges més reduïts es troben per ordre les fundacions (6,65%), persona empresarial individual / treball autònom (3,67%), societats limitades (2,75%), grups sense forma

jurídica (2,52%), altres formes jurídiques (1,61%), seguit de les societats limitades laborals (1,38%); les societats civils particulars (0,46%) -amb el mateix nombre de respostes (2) es troben les entitats que no han respost a la pregunta i que, per tant, no han especificat la forma jurídica-.

El format jurídic menys present recollit amb l'anàlisi són les societats anònimes laborals.

Cal tenir en compte que un dels objectius del Ateneus Cooperatius és l'impuls del cooperativisme i l'acompanyament a la constitució d'aquesta forma jurídica, per tant, són aquestes les entitats que estan més vinculades i, consegüentment, amb major freqüència de resposta.

Font: Elaboració pròpia

Forma jurídica	Recompte	Percentatge
Societat Cooperativa	239	54,82%
Persona empresària individual / Treball autònom	16	3,67%
Associació	111	25,46%
Fundació	29	6,65%
Societat Civil Particular	2	0,46%
Societat Limitada Laboral	6	1,38%
Societat Anònima Laboral	1	0,23%
Societat Limitada	12	2,75%
Altres formes jurídiques	7	1,61%
Sense forma jurídica	11	2,52%
NR	2	0,46%
Total	436	100,00%

Font: Elaboració pròpia

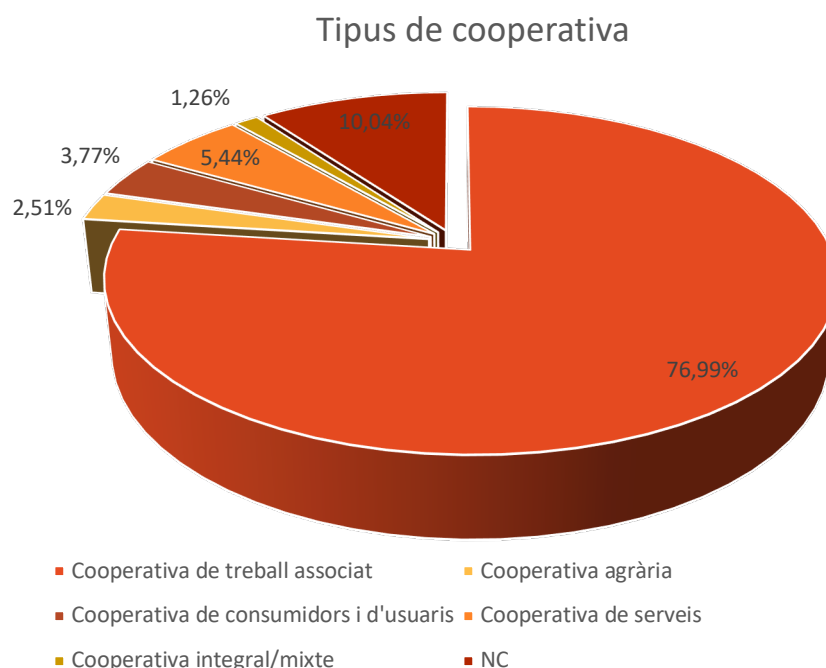
4.1.4. Tipus de cooperativa

De les 239 cooperatives que han respost, el 76,9% són cooperatives de treball associat, seguit de les de serveis amb un 5,44%. Les segueixen en menys percentatge les de consum o de consumidors i usuaris, les agràries i les mixtes. Un 10% d'aquestes no responen al tipus de cooperativa.

Les cooperatives de treball són les que s'impulsen des dels ateneus i les més vinculades a l'Economia Social i Solidària, així com les de consumidors. Tot i la forta presència de les agràries en alguns territoris, sembla que encara no estan tan vinculades als Ateneus Cooperatius.

Tipus cooperativa	Recompte	Percentatge
Cooperativa de treball associat	184	76,99%
Cooperativa agrària	6	2,51%
Cooperativa de consumidors i d'usuaris	9	3,77%
Cooperativa de serveis	13	5,44%
Cooperativa integral/mixt	3	1,26%
NC	24	10,04%
Total	239	

Font: Elaboració pròpia

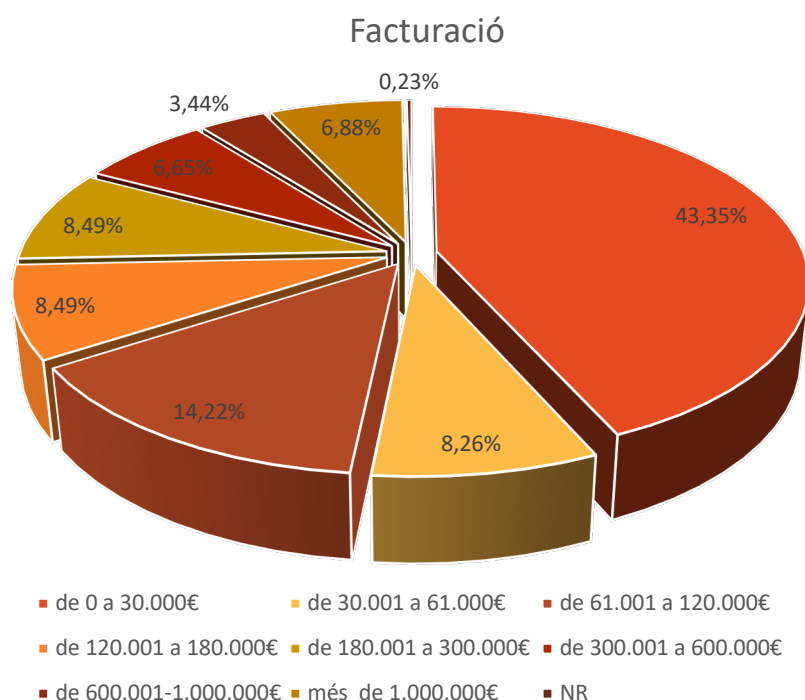
Font: Elaboració pròpia

4.1.5. Facturació

Pel que fa al perfil principal en termes de facturació, les entitats tenen una facturació no superior a 30.000€ (43,35%). En segon terme, i amb un percentatge molt més baix d'iniciatives (14,22%), se situen les que facturen d'entre 61.001 a 120.000€. Les entitats amb una facturació d'entre 120.001€ i 180.000€ i les que ho fan entre 180.001€ i 300.000€ representen un 8,49% de la mostra per igual. Posteriorment se situen les que facturen entre 30.001 i 61.000€, que són un 8,26% de les entitats. Són 30 les que facturen més de 1.000.000€ (6,8%) en un percentatge similar de les que tenen una facturació d'entre 300.001 i 600.000€; només 15 facturen entre 600.001€ i 1.000.000€. Cal destacar, doncs, que les entitats de les quals parteix l'anàlisi i, per tant, les que estan vinculades als Ateneus Cooperatius, tenen una facturació baixa i s'aproximen al perfil de petita empresa.

Facturació	Recompte	Percentatge
de 0 a 30.000€	189	43,35%
de 30.001 a 61.000€	36	8,26%
de 61.001 a 120.000€	62	14,22%
de 120.001 a 180.000€	37	8,49%
de 180.001 a 300.000€	37	8,49%
de 300.001 a 600.000€	29	6,65%
de 600.001-1.000.000€	15	3,44%
més de 1.000.000€	30	6,88%
NR	1	0,23%
Total	436	100,00%

Font: Elaboració pròpia

Font: Elaboració pròpia

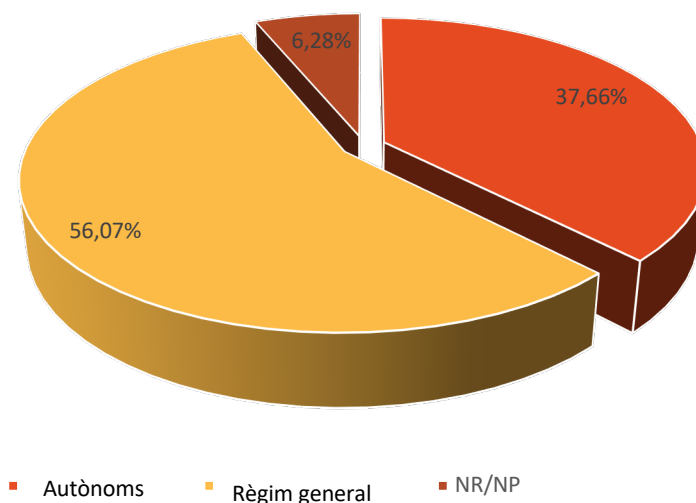
4.1.6. Règim de les cooperatives

Pel que fa a les empreses cooperatives, més de la meitat (56,07%) especifiquen que el règim laboral amb què tenen inscrites a les persones treballadores és el règim general de la seguretat social. Tot i així, hi ha una tercera part (37,66%) de les persones treballadores, que estan registrades com a autònoms. L'altre 6% de projectes no defineix el règim laboral.

Regim Cooperatives	Recompte	Percentatge
Autònoms	90	37,66%
Regim general	134	56,07%
NR/NP	15	6,28%
Total	239	100,00%

Font: Elaboració pròpia

Règim de les cooperatives

Font: Elaboració pròpia

4.1.7. Socis/es, treballadors/es i voluntaris/es

Pel que fa a la composició de les entitats, es demana que aquestes especifiquin el nombre de persones sòcies, de sòcies treballadores, de treballadores i de voluntàries. Dins d'aquestes categories, calia diferenciar les persones en funció de la seva identitat de gènere.

Cal dir que les sòcies, sobretot responen a associacions, fundacions i alguna tipologia de cooperatives. Les sòcies treballadores responen a les cooperatives de treball. Tanmateix cal afegir que els camps on consten nombres de persones per gènere poden tenir dos tipus de biaix. Un que tindria l'origen en la recollida de les dades, ja que és probable que ni els ateneus ni algunes entitats, tinguin aquests números desglossats per gènere. L'altre que tindria a veure amb la formulació de la pregunta; és possible que la categoria "altres" donés a entendre aquesta etiqueta com a algun tipus de figura laboral (sòcia, treballadora o voluntària) i no com a altres tipus d'identitat de gènere.

Gènere	Persones sòcies del projecte	Sòcies treballadores	Persones treballadores	Nombre de voluntàries	Total
Dones	35.849	1.288	3.155	1.825	42.117
Homes	59.257	850	2.376	1.426	63.909
Altres	1.595	16	122	247	1.980
Total	96.701	2.154	5.653	3.498	108.006

Font: Elaboració pròpia

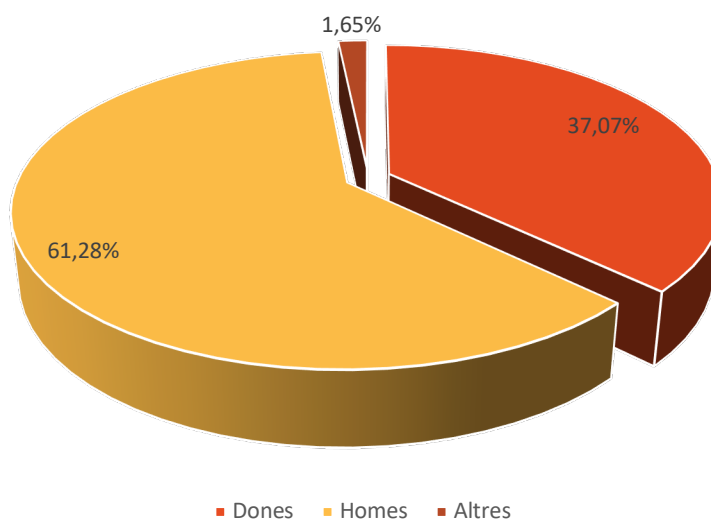
Cal valorar positivament que l'estudi ha arribat a representar a unes 108.006 persones.

D'aquest total, un 89,53% són persones sòcies dels projectes, molt per sobre del 1,99% de persones sòcies de treball i el 5,23% de les treballadores. Aquestes dades, responen al fet que hi ha dues

cooperatives de serveis que tenen moltes persones sòcies i això fa créixer molt la xifra total. Cal tenir en compte que aquesta xifra no és representativa de la majoria.

Si s'analitza el percentatge d'homes, dones i altres en relació a les persones sòcies, gairebé un 40% són homes, mes d'un 60% són dones i 1,65% responen altres.

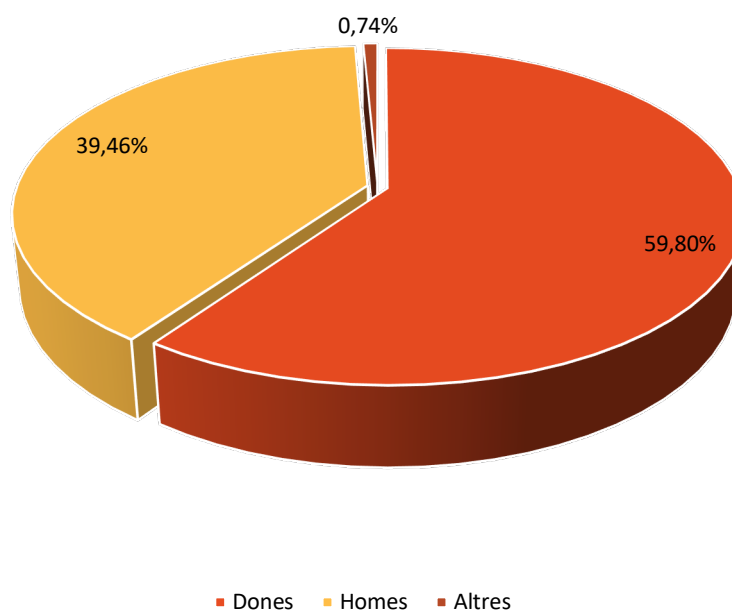
Persones sòcies del projecte

Font: Elaboració pròpia

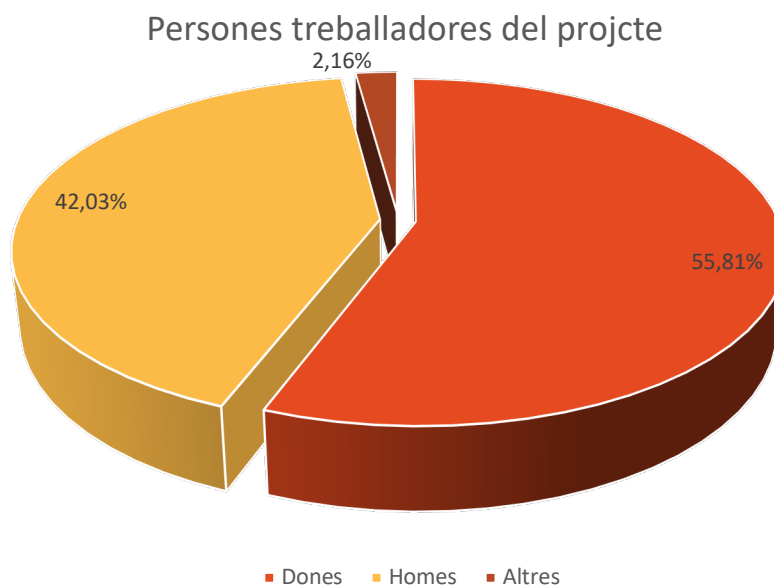
Si s'analitza el percentatge d'homes, dones i altres en relació a les sòcies treballadores, s'observa que mes d'un 61% són homes, 37% són dones i 0,74% responen altres. Per tant, canvia substancialment la relació entre homes i dones en relació a la gràfica anterior.

Sòcies treballadores del projecte

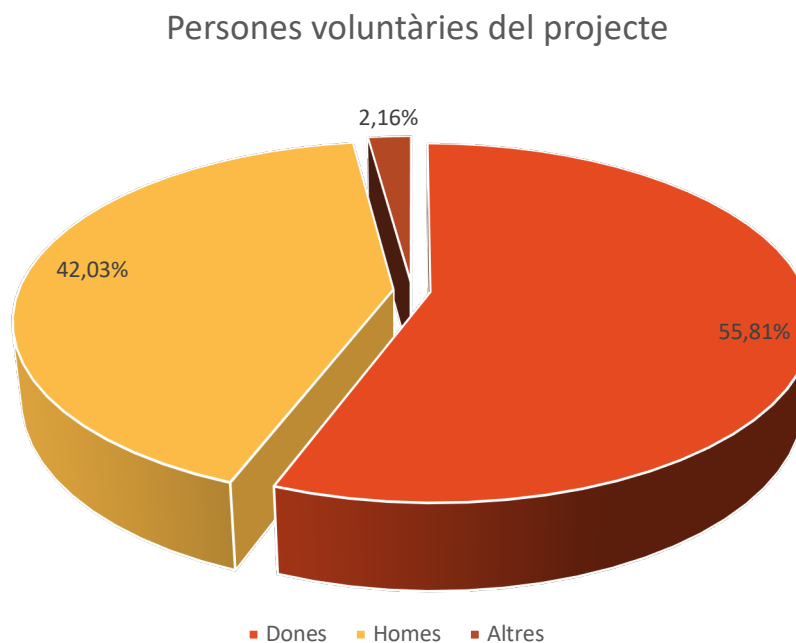
Font: Elaboració pròpia

Quan el focus s'ubica en les persones treballadores, la categoria dona també està per sobre en percentatge, i arriba gairebé al 56% sobre la categoria home, que representa 42%. Un 2,16% han respost altres.

Font: Elaboració pròpia

En relació a les persones voluntàries s'observa que el nombre de dones també és superior al d'homes, les voluntàries representen més d'un 55% i els voluntaris un 42%.

Font: Elaboració pròpia

4.1.8. Mida de les cooperatives segons sòcies treballadores

Pel que fa a la dimensió de les cooperatives de treball, destaca l'alta presència de cooperatives que no tenen més de 10 persones sòcies treballadores (91,2%) -són 82,8% les que no en tenen més de cinc. De fet, només un 6,5% tenen més d'11 persones sòcies treballadores-.

A mesura que augmenta el nombre de persones sòcies són menys els projectes representats, amb excepció de les cooperatives amb més de 25 sòcies treballadores (2,2%). Això deixa entreveure que les majoria d'entitats vinculades als Ateneus Cooperatius són empreses petites.

cooperatives segons nombre de sòcies treballadores	Recompte	Percentatge
de 1 a 5 sòcies treballadores	231	83,09%
de 6 a 10 sòcies treballadores	29	10,43%
de 11 a 15 sòcies treballadores	7	2,52%
de 16a 20 sòcies treballadores	2	0,72%
de 21 a 25 sòcies treballadores	3	1,08%
mes de 25 sòcies treballadores	6	2,16%
Total	278	100,00%

Font: Elaboració pròpia

4.2. IMPACTE DE LA COVID-19

En aquest segon bloc s'analitza de forma més directa l'impacte de la COVID-19 i de l'estat d'alarma sobre les entitats de l'Economia Social i Solidària vinculades als Ateneus Cooperatius de tot el territori. Saber els efectes ha de permetre ajustar part de l'activitat dels ateneus per tal d'adaptar-la millor a les necessitats. Aquesta part de l'informe se centra en els efectes negatius i positius, així com en l'adaptació de l'activitat. També s'analitzen les mesures aplicades per pal·liar la crisi i poder seguir amb l'activitat. S'ha preguntat, també, sobre els problemes de tresoreria immediats i la previsió de futur, així com l'impacte de baixes mèdiques i de baixes mèdiques demanades per motius de cura.

4.2.1. Efectes negatius

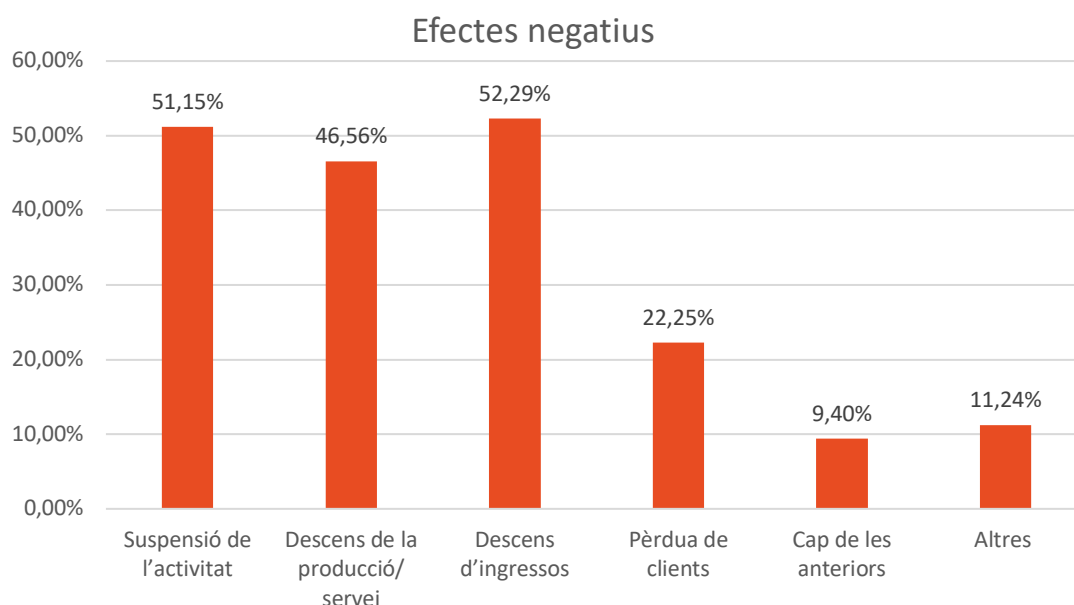
La crisi de la COVID-19 ha tingut un efecte negatiu, en termes generals, sobre l'economia. En l'ESS moltes entitats han transformat la seva activitat articulant pràctiques resilients però, segons les dades extretes de la mostra, un 51,15% declaren que han suspès la seva activitat.

Les entitats també especifiquen que han tingut un descens de la producció (46,56%), una pèrdua de clients (22,25%), i l'efecte més destacat és el descens d'ingressos (52,29%). També s'observen altres conseqüències (41,8%). Aquesta dada és molt significativa, ja que pot mostrar que hi ha hagut entitats amb efectes que no es contemplaven en el qüestionari.

Hi ha un grup d'entitats que declara cap de les conseqüències descrites al formulari (9%), cosa que es pot llegir en termes de que no ha tingut impacte, o de que han tingut un impacte que no es contemplava com a opció.

Efectes negatius	Recompte	Percentatge
Suspensió de l'activitat	223	51,15%
Descens de la producció/ servei	203	46,56%
Descens d'ingressos	228	52,29%
Pèrdua de clients	97	22,25%
Cap de les anteriors	41	9,40%
Altres	49	11,24%

Font: Elaboració pròpia

Font: Elaboració pròpia

4.2.2. Altres efectes negatius

Per tal de poder especificar millor sobre els efectes negatius totes les entitats havien de concretar en forma de resposta oberta el que ha permès tenir més concreció de les respostes anteriors. Així, per exemple, es pot detallar en relació a la suspensió de l'activitat que 5 entitats han respost concretament amb la paraula *tancament* amb la qual cosa es pot interpretar que han hagut de tancar de manera irreversible. D'altra banda, 138 entitats responen que han suspès l'activitat totalment, de la qual es desprèn és que la suspensió és temporal, però de tota la seva activitat, mentre que han estat 25 les que només l'han suspesa parcialment, de la qual cosa es desprèn que han pogut mantenir almenys una part de les seves activitats o serveis. També s'ha contestat específicament descens d'activitat o serveis (10)

Altres entitats especifiquen només la suspensió d'alguns projectes específics que no han pogut adaptar l'activitat (13), o la pèrdua de subvencions i contractes públics que no permetran seguir endavant, almenys temporalment, amb algunes línies de treball programades (4). Així mateix, s'ha detectat un gran nombre d'entitats que han hagut de cancel·lar activitats o serveis ja concretats (34) i és aquesta resposta la segona més repetida entre les afectacions que s'han patit. En alguns casos ha comportat un retorn de l'import a les persones que havien contractat/comprat prèviament el servei, o bé, s'ha suspès el finançament que les sostenia.

També s'han donat respostes relacionades amb les afectacions econòmiques. En aquests termes han respost tenir afectacions econòmiques concretament 10 vegades, i també s'han recollit fins a 22 respostes que directament especifiquen no tenir ingressos de cap tipus. Altres respostes tenen relació amb l'afectació i dels clients i, per tant, descens de la demanda i de vendes, a la vegada que descens de facturació i/o ingressos, conformen les respostes que més s'ha repetit entre els efectes negatius que comporten dificultats econòmiques(53). Aquest fet també ha afectat els ingressos esperats per part de l'administració pública en forma de subvenció o pagaments de serveis ja pactats (6).

Relacionat amb l'afectació dels clients, s'han obtingut respostes que especifiquen com un efecte negatiu el tancament també dels clients (9). Malgrat aquests no són objecte d'aquest estudi, sí que ha comportat per les entitats d'ESS les afectacions negatives que se'n deriven. Altres respostes que es poden relacionar amb aquesta i que posen de manifest l'estreta relació que hi ha entre els diferents actors que formen part de l'economia són l'afectació que la crisi ha tingut en els clients, el descens de clients, o directament el descens de la demanda, com s'avançava en el paràgraf anterior.

Les entitats que han pogut mantenir l'activitat, ja sigui total o parcialment, en molts casos han hagut de fer-ho amb algunes adaptacions. Aquí s'hi podrien sumar respostes relacionades amb la impossibilitat de fer l'activitat de manera presencial (35) sense especificar les respostes que han donat a aquesta situació. Un gran nombre de respostes especifiquen les adaptacions de l'activitat. Destaquen les adaptacions tecnològiques, com el teletreball o la reorganització virtual dels serveis que algunes entitats han valorat com a conseqüències negatives, i en algun cas la reestructuració organitzativa també ha estat considerada un efecte negatiu. Cal esmentar que les adaptacions que s'han adoptat era una pregunta que es concreta més endavant en el qüestionari i s'analitzava específicament.

Pel que fa a altres afectacions que no estiguin relacionades directament amb les respostes tancades que s'oferien se'n destaquen la incertesa pel futur (21), l'aplicació d'ERTO (12) – que s'especifica més endavant com a resposta tancada –, el retard en l'inici d'activitat (4) o amb la constitució aturada (4) i l'afectació emocional patida per la incertesa o l'estrès (3).

Altres respostes que s'han donat puntualment són la reducció de jornades o bestretes/sous, la baixa de persones sòcies o treballadores, la pèrdua de part dels fons, el tancament del local, l'increment de feina i la impossibilitat d'adaptar-se virtualment.

Hi ha hagut 19 entitats que especifiquen no haver tingut cap afectació negativa, o que encara no l'han detectada.

Aquest apartat porta a concloure que en bona part les entitats que han tingut algun tipus d'afectació negativa han estat relacionades amb les que se suggerien al qüestionari, a la vegada que han pogut apreciar més d'un d'aquests efectes negatius que estan directament relacionats entre ells, és a dir, uns són conseqüència dels altres. També que en alguns casos s'ha tingut en compte només la conseqüència directa, però no les indirectes que se'n desprenen, possiblement perquè encara no les han detectades.

Mentre les respostes anteriors corresponien a la totalitat de les entitats entrevistades, en aquest bloc s'han analitzat només les respostes d'aquelles entitats que marcaven les opcions "cap de les anteriors" o "altres efectes negatius", és a dir, aquelles que no s'han identificat amb cap de les respostes tancades que s'oferien al qüestionari. Si l'anàlisi es du a terme tant sols d'aquestes esmentades, s'hi poden veure respostes relacionades amb no haver patit cap efecte negatiu (12), seguida de la impossibilitat de fer activitat presencial (11). S'ha destacat també com a efecte negatiu la dificultat que ha suposat adaptar-se (3), i més concretament, adaptacions organitzatives (2), a treballar virtualment (2), o la implementació de mesures requerides per virus (3). 3 projectes han hagut d'aturar el procés de constitució, 2 manifesten haver vist retardat l'inici de la seva activitat i 3 haver hagut d'aturar projectes.

Algunes respostes s'han orientat a l'afectació personal. A nivell emocional (1), i més concretament la incertesa pel futur (4). Una resposta també fa referència a les condicions laborals actuals, i una altra a l'afectació al treball de cures.

Hi ha hagut un nombre de respostes força residuals relacionat amb la pèrdua d'ingressos o afectació en la producció ja que el gran gruix de respostes apareixen en l'anàlisi del bloc anterior perquè podien marcar específicament una resposta tancada, i per tant, no han triat l'opció «cap de les anteriors» o «altres». Aquestes respostes han sigut afectacions econòmiques (1) i el descens d'ingressos (1), o l'aturada de la producció (1).

Altres respostes que s'han donat en menor mesura com a efectes negatius han sigut afectació dels clients (1), afectacions en la qualitat del servei (2), atenció a les cures (1), ERTO (1), i increment de la feina (1).

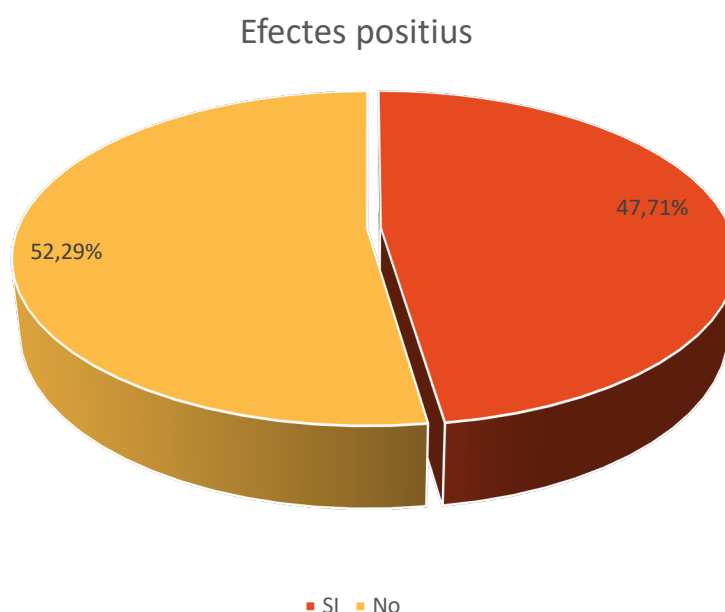
4.2.3. Efectes positius

A banda d'analitzar quins són els efectes negatius de la crisi, és interessant veure també si n'hi ha tingut de positius i quins són.

Pel que fa a la percepció dels efectes positius de la crisi a l'entitat, hi ha un 52% de projectes (més que el percentatge que ha suspès l'activitat) que no veu efectes positius de la crisi. El que és sorprenent és que tot i que la majoria d'entitats estan afectades per la crisi de forma directa -ja que no han suspès l'activitat però han tingut conseqüències derivades- els projectes enquestats declaren en un 47,71% que la crisi sí que ha tingut algun o alguns efectes positius sobre els mateixos projectes.

Efectes positius	Recompte	Percentatge
Sí	208	47,71%
No	228	52,29%
Total	436	100,00%

Font: Elaboració pròpia

Font: Elaboració pròpia

4.2.4. Tipus d'efectes positius

Pel que fa a les respostes obertes en referència als efectes positius, han especificat quins 202 de les 208 entitats que han marcat l'opció "sí" que s'han tingut efectes positius.

Es destaquen clarament l'adaptació pel que fa a l'ús de noves tecnologies per mantenir l'activitat o part d'ella (39), la reflexió interna a diferents nivells -d'organització, de dinàmiques, de negocis, de projectes, d'activitat, de reestructuració...- (34), la detecció de noves oportunitats que s'han generat (19), i la possibilitat d'afrontar tasques, projectes, reflexions, reorganització, etc. de qüestions que s'havien acumulat (14). De fet, 14 respostes destaquen la disposició de temps per fer front a aquestes temes del que fins ara no havien pogut disposar.

Les respostes analitzades en aquest apartat també posen de relleu que hi ha hagut organitzacions que no han hagut de tancar i que, a més, han vist augmentada la seva feina o activitat (5). En aquest sentit s'han recollit respostes com l'augment de les vendes (12), (2) han especificat un augment de vendes en canals en línia, de la demanda (7), de clients (6) de la facturació (2) o de la producció (1), o el manteniment de pagaments per part de clients (2). Així mateix, ha suposat l'inici de nous projectes (6).

S'observa també un elevat nombre de respostes relacionades amb la intercooperació i xarxa entre entitats (11), l'enfortiment de les relacions de proximitat (8), la solidaritat (6) i la cohesió interna (7). També s'afirma haver incrementat el nombre de les persones sòcies en (6) respostes.

S'han donat també un nombre elevat de respostes relacionades amb la visibilitat i difusió del projecte (3) i increment de seguidors a les xarxes social (2).

La capacitat d'adaptació (6) i la resiliència del model cooperatiu (2) o l'adaptació per fer el servei a domicili (2) són alguns tipus de resposta que poden explicar el fet que sorgeixin aspectes positius davant una situació de crisi.

S'han donat algunes respostes relacionades amb la gestió emocional de les persones que integren les iniciatives, com per exemple, la conciliació familiar (2), el suport emocional dins l'equip de treball (1), la disposició de temps per dedicar a tasques reproductives (1), la reducció de l'estrès degut al ritme habitual de treball que es portava (2) i la millora en general de la qualitat de vida (2).

Altres respostes residuals han estat la disponibilitat de temps per formar-se (3), la fidelització de clients (1), beneficis que ha suposat pel medi ambient (2).

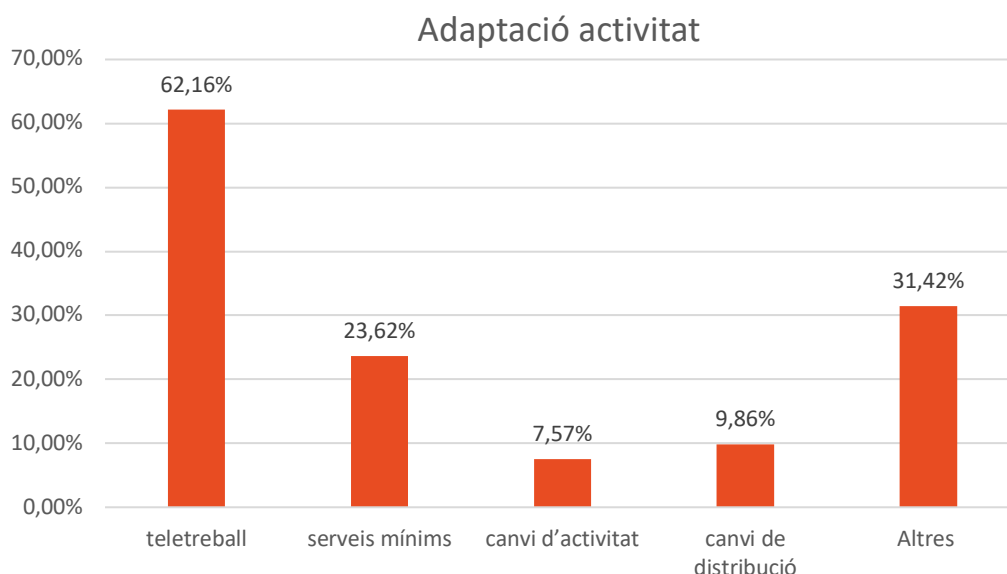
4.2.5. Adaptació de l'activitat

Les situacions de crisi sempre demanen adaptació per fer-hi front, per això s'analitza també quines són aquestes en l'àmbit de l'Economia Social i Solidària de les entitats vinculades als Ateneus Cooperatius.

Són el 62,16% de les entitats que, a través del teletreball, han pogut readaptar o mantenir part de la seva activitat; un 23,62% de la mostra ha hagut de reduir a serveis mínims la seva activitat i només el 7,57% (33 iniciatives) que ha dut a terme un canvi d'activitat. Pel que fa a la distribució, un 9,86% explicita que ha tingut canvis.

Adaptació activitat	Recompte	Percentatge
Teletreball	271	62,16%
Serveis mínims	103	23,62%
Canvi d'activitat	33	7,57%
Canvi de distribució	43	9,86%
Altres	137	31,42%

Font: Elaboració pròpia

Font: Elaboració pròpia

4.2.6. Altres adaptacions de l'activitat

S'han rebut un total de 136 respostes obertes especificant les adaptacions. Destaca clarament per sobre de les altres respostes un total de 44 respostes que no han aplicat cap mesura adaptativa.

Pel que fa a les entitats que han especificat adaptacions, es detecta destacadament respostes relacionades amb adaptacions en les dinàmiques de treball (24), i posen de relleu les adaptacions tecnològiques com el teletreball (10) o el canvi al servei en línia (8); hi ha hagut altres respostes com l'inici de servei a domicili o l'adaptació del servei sense especificar com.

La resta de respostes han estat força residuals. En tot cas, es poden agrupar algunes respostes relacionades amb l'adaptació de l'organització. Així, per exemple, la reorganització sense especificar, o específicament reorganització de les tasques o l'adaptació horària, han estat respostes que es poden agrupar en adaptacions organitzatives.

Algunes respostes relacionades es poden agrupar amb les condicions laborals de les persones treballadores (5): la flexibilitat laboral, la reducció de la jornada laboral o la contractació de noves treballadores.

En pocs casos, les respostes s'han orientat específicament a les adaptacions per l'aplicació de mesures sanitàries.

Altres respostes residuals que s'han detectat referents a les adaptacions han estat de la comunicació del projecte, de la demanda, ERTE, logística. En algun cas s'ha considerat adaptació el tancament o l'aturada de la constitució.

4.2.7. Mesures aplicades

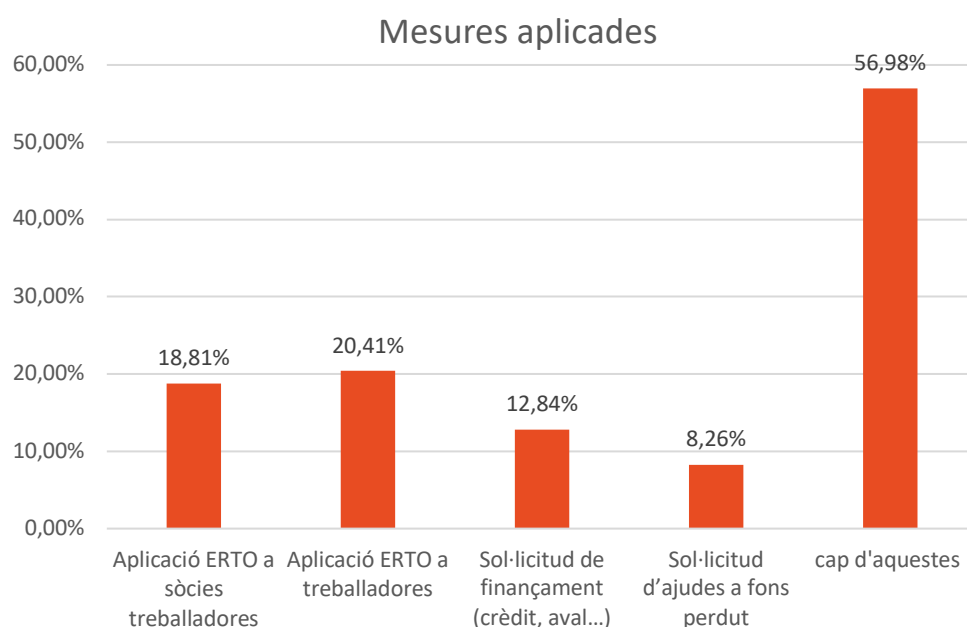
En relació a les mesures preses per fer front a la crisi generada per la COVID-19, 90 projectes (20,27%) han aplicat ERTO a les persones treballadores i 85 (18,94%) l'han aplicat a les persones sòcies treballadores. D'aquests, 38 entitats han aplicat ERTO tant a persones sòcies com a persones treballadores. El total d'entitats que ha aplicat ERTO és de 133.

Una altra mesura ha estat la sol·licitud de finançament (crèdits, avals, etc.) de la qual se n' han beneficiat un 12,61% dels projectes de la mostra, 5 d'aquestes 56 iniciatives han demanat dos tipus de finançament. Un 8,11% ha demanat ajudes a fons perdut.

Destaca la dada que més de la meitat no ha aplicat cap d'aquestes mesures. Veient el percentatge tan elevat, es valora que hagués estat important incloure quines eren aquestes altres mesures; tot i així, tant en el camp de les adaptacions com dels efectes, alguns han comentat altres mesures.

Mesures aplicades	Recompte	Percentatge
Aplicació ERTO a sòcies treballadores	82	18,81%
Aplicació ERTO a treballadores	89	20,41%
Sol·licitud de finançament (crèdit, aval...)	56	12,84%
Sol·licitud d'ajudes a fons perdut	36	8,26%
Cap d'aquestes	253	56,98%

Font: Elaboració pròpia

Font: Elaboració pròpia

4.2.8. Percentatge ERTO aplicat

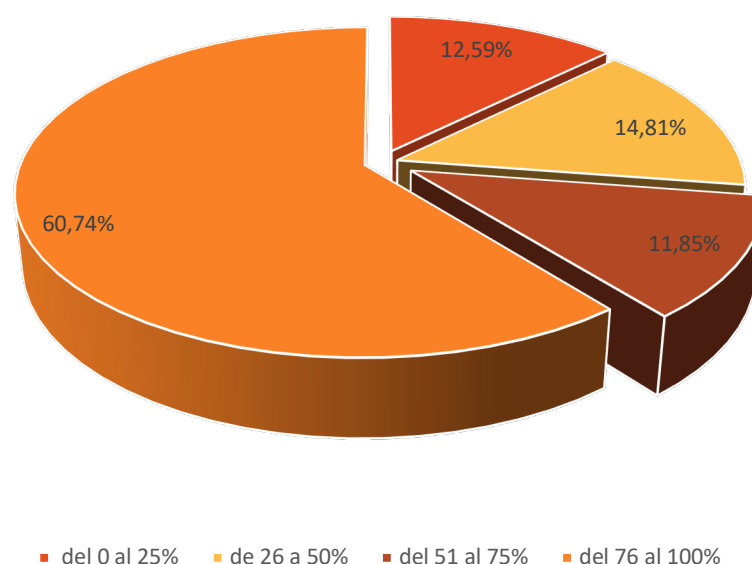
Dels 171 projectes que han fet ERTO (a persones sòcies treballadores o a persones treballadores) són 135 els que han respost el percentatge de persones afectades per la mesura. Un gran gruix d'aquests l'ERTO s'ha aplicat entre el 76 i el 100% dels projectes (60,74%) fet que ha pogut ser la mesura que ha permès suspendre l'activitat sense haver de tancar el projecte.

A continuació es troben els projectes que han aplicat l'ERTO d'entre 26 a 50% de les persones del projecte, després s'ubiquen els projectes que l'aplicació ha estat d'entre el 0 i el 25% de la plantilla i finalment, els que ho han fet a un percentatge de l'equip del 51 al 75%, que representen l'11,85%.

ERTO: percentatge	Recompte	Percentatge
del 0 al 25%	17	12,59%
de 26 a 50%	20	14,81%
del 51 al 75%	16	11,85%
del 76 al 100%	82	60,74%
	135	100,00%

Font: Elaboració pròpia

% d'ERTO aplicat

Font: Elaboració pròpia

4.2.9. Problemes de tresoreria actuals i en el futur

El 39,91% de les entitats que responen indiquen que tenen problemes de tresoreria en l'actualitat. Cal destacar, però, que quan la pregunta es planteja en el futur aquest percentatge augmenta al 69,50% les entitats que preveuen tenir-ne més endavant. Aquesta dada explica que algunes de les entitats han pogut anar desenvolupant pràctiques econòmiques resilients durant els primers dies i mesos de la pandèmia, però preveuen que les conseqüències dels efectes negatius perduraran i probablement augmentaran més enllà del context de confinament.

Problemes tresoreria	Recompte	Percentatge
Sí	174	39,91%
No	262	60,09%
Total	436	100,00%

Font: Elaboració pròpia

Problemes tresoreria en el futur	Recompte	Percentatge
Sí	303	69,50%
No	133	30,50%
Total	436	100,00%

Font: Elaboració pròpia

4.2.10. Baixes mèdiques

De les 436 entitats que han respost el qüestionari un 16,06% ha tingut baixes mèdiques durant el decret d'estat d'alarma, tot i que no s'especifica que aquestes tinguin a veure amb una afectació directa en termes de salut per la COVID-19.

Baixes mèdiques	Recompte	Percentatge
Sí	70	16,06%
No	366	83,94%
Total	436	100,00%

Font: Elaboració pròpia

4.2.11. Baixes per cures

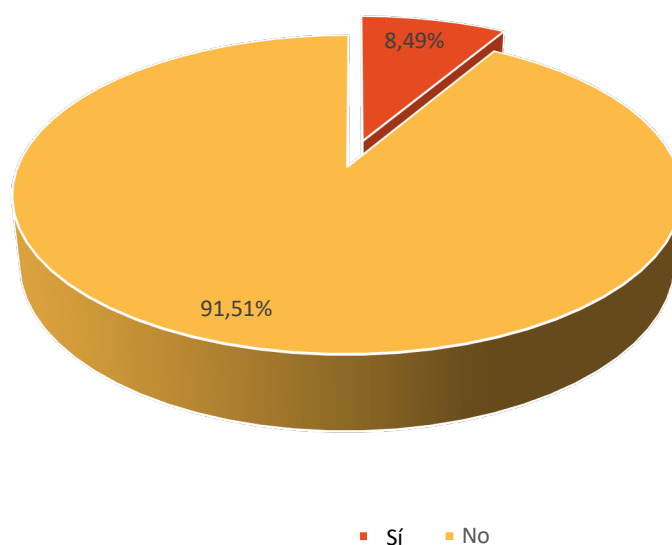
Aquesta pregunta no fa referència al marc legal que especifica els motius pels quals una persona treballadora pot demanar la baixa mèdica. Tot i així, es parteix de la premissa que l'únic mecanisme de què s'han pogut dotar algunes persones treballadores per tenir cura de persones a càrrec és de la baixa per contingències comunes. També cal tenir en compte que el fet d'estar desenvolupant tasques de cura genera una pressió afegida a la persona que les exerceix i que al mateix temps ha de treballar. Aquest fet pot derivar en el fet que aquesta persona presenti una situació de salut que podria ser

susceptible de generar baixa mèdica per contingències comunes. Tot i així, les baixes per càrregues de cura suposen un 8,49% sobre el total de respostes. És una minoria molt reduïda de tota la mostra.

Baixes per cures	Recompte	Percentatge
Sí	37	8,49%
No	399	91,51%
Total	436	100,00%

Font: Elaboració pròpia

Baixes per cures

Font: Elaboració pròpia

4.2.12. Percepció del efectes de la COVID-19

Al llarg de les respostes obertes, en les quals es detalla la percepció de l'afectació de la COVID-19, el gran guix d'entitats ha fet esment de les dificultats i efectes que s'han anat trobant i que s'han anat esmentant al llarg de les respostes anteriors.

Principalment se'n destaca la impossibilitat de seguir fent la tasca quotidiana amb normalitat per la pròpia situació d'estat d'emergència, i les dificultats afegides que suposen els canvis que s'han d'aplicar per poder mantenir l'activitat. Se'n destaquen dificultats a l'hora d'adaptar-se i l'increment de feina i canvis organitzatius que s'han hagut d'implementar.

Així mateix, s'esmenta repetidament les dificultats econòmiques que s'estan patint degut al descens de l'activitat. Aquestes es reflecteixen amb respostes relacionades amb el descens d'ingressos o de facturació, i també s'esmenta el descens de la demanda, dels clients, o l'anul·lació de serveis que, de

fet, mostren la interrelació que existeix entre totes les parts. És a dir, la percepció de d'afectació econòmica a les entitats és molt destacada, i aquesta pot venir per les pròpies dificultats de donar un servei, o bé, per l'afectació que han tingut els clients.

Entre les respostes de percepció també en trobem moltes que ja han anat sortint al llarg d'altres espais dedicats a respostes obertes. S'esmenten elements com la incertesa pel futur i l'afectació emocional que se'n deriva, que ve donada principalment pel desconeixement del temps que duraran les limitacions per fer una activitat o per conèixer quan es tornarà a tenir la demanda necessària per subsistir.

En aquest sentit, cal destacar que en moltes ocasions les causes estan relacionades amb la incertesa de saber si es podrà suportar aquesta situació en cas que perduri en el temps sense haver de tancar de manera definitiva. Algunes respostes han especificat l'agreuja pel fet de ser entitats de recent creació o que no arriben als 3 anys de la seva constitució. També s'esmenta la impossibilitat de finalitzar la constitució per aquelles organitzacions que estaven en aquest procés.

La necessitat d'innovar, aplicar canvis, reinventar-se, reorganitzar-se... són termes que s'han repetit constantment en les respostes de percepció. Destaquen les respostes orientades a la transformació digital de les entitats en forma de teletreball i servei o venda en línia.

En moltes ocasions s'ha fet referència a la percepció d'afectació generalitzada dins del propi sector. Se'n destaquen sectors com la cultura, l'hostaleria i la restauració, l'oci, la inserció social, els serveis de cures i l'educació.

Es repeteix la percepció d'incertesa i preocupació en relació a l'administració pública. Se'n fa referència de diverses maneres: En alguns casos es considera la incertesa que l'administració pública doni respostes eficaces a la situació o directament que la resposta que dona és insuficient ara mateix. També es fa referència a l'aturada de subvencions o la manca d'aquestes i a la incertesa per les concertacions públiques. La preocupació per la resposta que pugui donar l'administració pública -o directament considerar que no dona resposta- ha estat força generalitzada; s'afegeix a aquesta preocupació la sensació de poca claredat i incongruències en les mesures aplicades per les administracions que creen incertesa i confusió.

D'altra banda, també s'han trobat respostes de caire positiu. S'especifica que en alguns sectors, com per exemple l'alimentació, l'agroecologia, les noves tecnologies i comunicació, entre d'altres, les conseqüències han estat positives perquè aquests sectors han pogut continuar o incrementar la seva activitat.

L'ampliació de la xarxa, o bé la necessitat d'ampliar-la, i la intercooperació que s'ha dut a terme per resistir la situació també apareixen en les respostes de percepció.

Algunes respostes s'orienten a la pròpia reflexió del model socioeconòmic actual, les polítiques socials que s'apliquen i la relació amb el medi ambient. En aquest sentit s'esmenta la percepció de canvis importants en el model o l'esperança que així sigui.

4.3. NECESSITATS DETECTADES

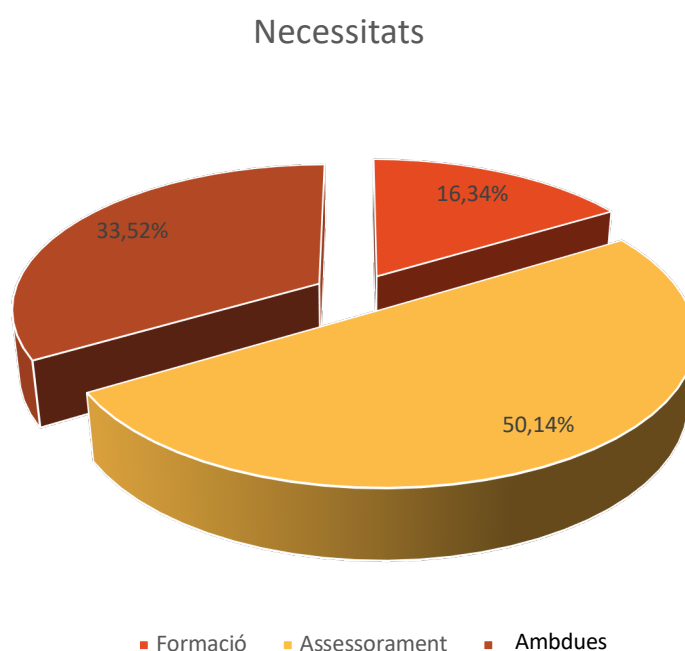
L'última part de l'anàlisi fa referència a les necessitats que tenen les entitats vinculades als Ateneus Cooperatius. S'ha distingit entre assessorament i formació. També s'ha volgut diferenciar en quins camps tenien aquestes necessitats oferint un llistat d'àmbits, i complementat amb una pregunta oberta per tal que poguessin especificar i concretar la necessitat.

4.3.1. Necessitats detectades

En relació amb les necessitats detectades, sobre formació i/o assessorament, si s'analitza la següent taula es pot veure que un 16,34% necessita formació; un 50,14%, assessorament i 33,52%, ambdues coses. Si es fan els acumulats per a totes dues respostes, es pot observar que gairebé el 50% necessita formació i més d'un 83% respon a la necessitat d'assessorament.

Necessitats	Recompte	Percentatge
Formació	59	16,34%
Assessorament	181	50,14%
Ambdues	121	33,52%
Total	361	100,00%

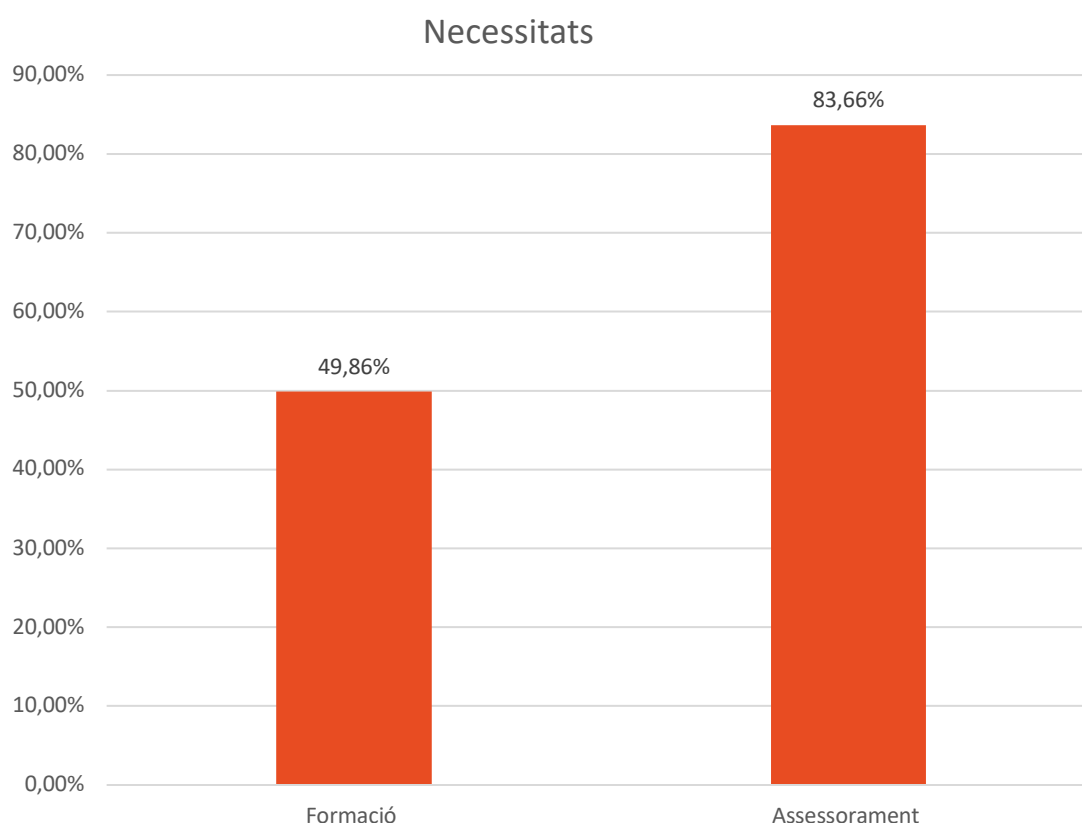
Font: Elaboració pròpia

Font: Elaboració pròpia

Necessitats	Recompte	Percentatge
Formació	180	49,86%
Assessorament	302	83,66%

Font: Elaboració pròpia

Font: Elaboració pròpia

4.3.2. Tipus de necessitats

A banda d'analitzar el format en què s'espera ser cobertes les necessitats (formació i/o assessorament), també s'aprofundeix en el contingut i àmbits d'aquestes necessitats.

Gairebé la meitat d'iniciatives responen a la necessitat de comptar amb informació sobre propostes d'intercooperació i suport mutu (49,31%). També destaca la necessitat d'assessorament i/o formació en termes de finançament, que representen el 42,89% de la mostra que n'explicita l'interès.

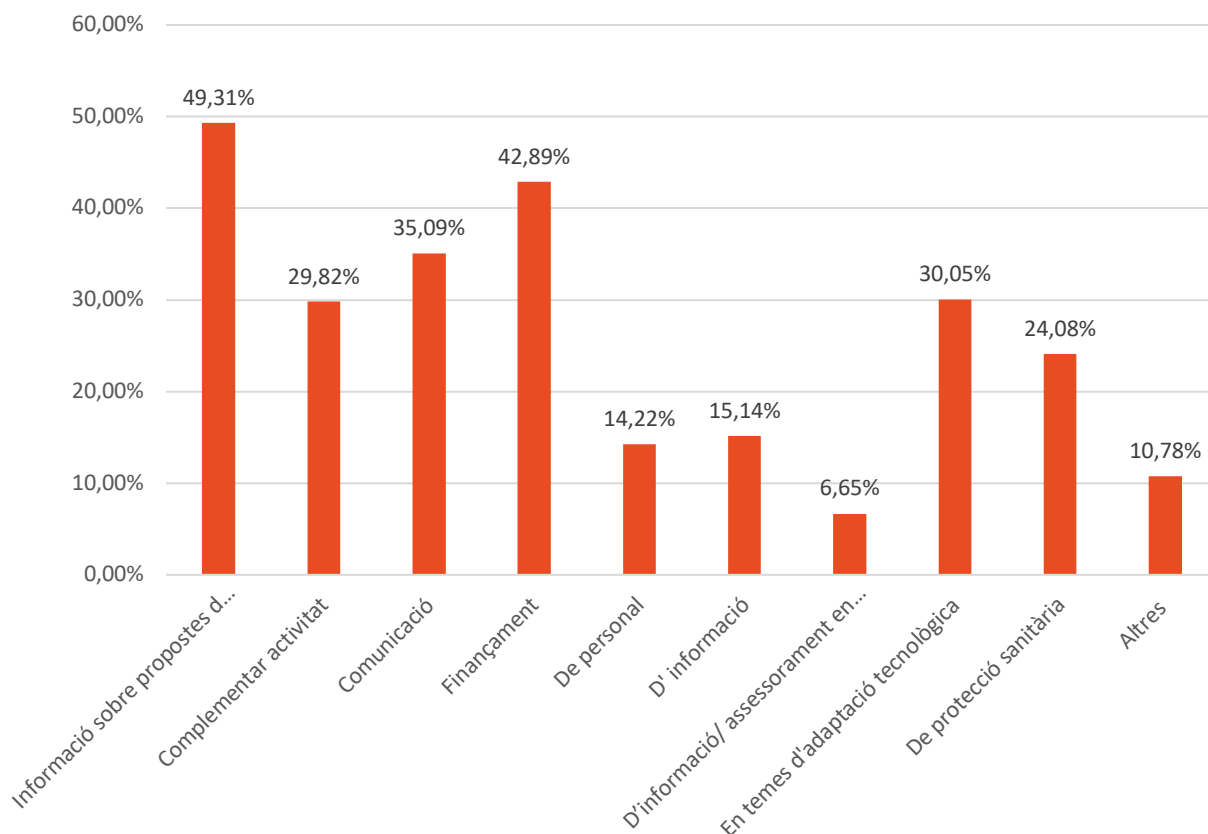
Són 153 iniciatives (35,09%) les que detecten la comunicació com un àmbit en què aprofundir, un percentatge similar de les que tenen necessitats en temes d'adaptació tecnològica (30,05%).

Tipus Necessitats	Recompte	Percentatge
Informació sobre propostes d intercooperació i suport mutu	215	49,31%
Complementar activitat	130	29,82%
Comunicació	153	35,09%
Finançament	187	42,89%
De personal	62	14,22%
D' informació	66	15,14%
D'informació/ assessorament en drets d'estrangeria	29	6,65%
En temes d'adaptació tecnològica	131	30,05%
De protecció sanitària	105	24,08%
Altres	47	10,78%

Font: Elaboració pròpia

Pel que fa a altres necessitats menys representatives s'hi troben, per ordre de deteccions pel que fa a aquests àmbits, la de complementar l'activitat (29.84%), la de protecció sanitària (24,08%), la d'informació en genèric (15,14%), la de personal (14,22%) i un 10,78% que n'especifica d'altres, que s'analitzen a continuació.

Tipus de necessitats

Font: Elaboració pròpia

4.3.3. Altres necessitats

Pel que fa a les respostes obertes sobre quines necessitats concretes tenen les entitats entrevistades, destaca les que especifiquen que no tenen cap necessitat (12). En aquest apartat la resta de respostes han estat variades i amb poca repetició de resposta. S'han intentat agrupar les respostes en:

Respostes orientades a les necessitats personals dels equips i les persones treballadores: Especifiquen necessitats relacionades amb les cures i gestió emocional de les persones treballadores i/o els equips (3), de la gestió d'expedients de regulació temporal (1) i de treball en equip (1).

Algunes respostes s'han orientat específicament a les adaptacions que s'han hagut d'adoptar derivades de la crisi. En aquest sentit s'hi especifiquen respostes com orientacions per l'aplicació de mesures sanitàries (2), noves tecnologies (2), relacionades també amb l'economia i la fiscalitat de l'entitat. Responen directament així la gestió econòmica (2) i fiscalitat (2), però també s'han trobat respostes que han especificat orientacions sobre ajudes econòmiques (2), i concretament ajudes econòmiques relacionades directament amb la crisi (2), ajudes i recursos de les administracions públiques (1), de licitacions (1), i de suport a cooperatives (1).

Relacionades amb la gestió del propi projecte s'han trobat respostes com la necessitat de trobar xarxes de suport (2), d'altres amb la comunicació del projecte (1), i la seva difusió i visibilització (1) i la gestió de dades (1). Es detecta també la gestió estratègica (2), el màrqueting (1), l'organització interna (1), la cerca de nous clients (1) i la comercialització del producte (1).

S'han trobat algunes respostes relacionades més aviat amb necessitats que tenen algunes entitats, més enllà que aquestes es puguin cobrir amb formació o acompanyament. També es recullen respostes com la necessitat que l'administració sigui més àgil en els seus processos (2), el reconeixement del gremi d'artistes (1), la revaloració del producte local i les que han respost directament «volem treballar» (1).

5. CONCLUSIONS

La voluntat d'aquesta anàlisi era fer una diagnosi de l'impacte de la COVID-19 a les entitats de l'Economia Social i Solidària vinculades a la Xarxa d'Ateneus Cooperatius que abasta tot el territori del Principat de Catalunya.

El qüestionari, que constava de tres blocs -dades generals, impacte de la COVID-19 i la conseqüent crisi i les necessitats-, s'ha enviat a 2006 entitats i s'han obtingut 436 respostes vàlides. Aquesta ha sigut la mostra analitzada per al diagnòstic.

Cal tenir en compte que aquestes dades han estat recollides en ple període d'Estat d'alarma, de confinament de la població i de descens important de l'activitat econòmica; un context que cal valorar ja que les opinions i sensacions que s'han demanat a les entitats i projectes que han respost el qüestionari estan recollides en un moment de molta tensió i incertesa, i les respostes s'atenen a aquest context.

Entre les entitats que formen part de la mostra predominen els projectes urbans, el règim jurídic de cooperativa i les entitats que es troben a l'interval de facturació per sota dels 30.000 euros anuals. Es valora una tercera part de les respostes corresponen a entitats autodenominades d'àmbit rural. Cal afegir que l'abast territorial del qüestionari és del 80% de les comarques (33 comarques de 41) i que hem arribat a un total de 108.006 persones. El fet que la majoria d'entitats siguin empreses cooperatives de menys de 10 persones sòcies, es podria relacionar amb el tipus d'entitat que estableix vinculació amb els Ateneus Cooperatius. Cal destacar que la majoria són cooperatives de treball i de dimensió reduïda -el 91,2% no superen les deu persones sòcies; i el 82,8% no tenen més de 5 persones sòcies treballadores-.

A nivell de representativitat sectorial, les iniciatives més presents pertanyen a sectors dels quals la crisi de la COVID-19 ha evidenciat el seu paper essencial i/o rellevant per garantir la sostenibilitat de la societat i la vida (àmbit alimentari, educació, salut i cures i cultura).

D'aquests projectes més presents la majoria han inscrit a les persones treballadores (siguin sòcies o no) dins del Règim General de la Seguretat Social, cosa que fa suposar que es poden haver beneficiat de la mesura més important que ha promogut el Govern Espanyol a l'inici del Confinament: els ERTO. Tot i així, cal tenir en compte que les persones treballadores que poden estar dins del marc del Règim General de la Seguretat Social en són 7.807 respecte les 96.701 persones sòcies que no són de treball i que formen part de les entitats que han respost aquest qüestionari. És possible que en aquest apartat, hi hagi algunes confusions respecte de la figura de persona sòcia i la de persona sòcia de treball. Tot i així, cal tenir present que hi ha dues entitats que tenen un gran gruix de persones sòcies de consum, fet que podria afectar a la lectura d'aquestes dades.

Pel que fa a les dades segregades per gènere o identitat de gènere cal considerar que en l'única categoria en què hi ha més homes que dones és en les persones sòcies, per persones sòcies treballadores, treballadores i voluntàries trobem més dones que homes.

En relació als efectes, i llegint estrictament les dades analitzades, es pot observar que més de la meitat de projectes ha vist reduïts els ingressos i també ha hagut de suspendre l'activitat o part d'ella. S'han

destacat com a efectes negatius relacionats amb els ingressos, el descens de la demanda, el descens o l'aturada de la producció, les afectacions de clients o la seva pèrdua.

De l'anàlisi de contingut, s'observa que algunes d'elles han tingut la capacitat d'adaptar l'activitat.

Podem concloure en aquest apartat que en bona part les entitats que han tingut algun tipus d'afectació negativa han estat relacionades amb les que se suggerien al qüestionari, a la vegada que han pogut apreciar més d'un d'aquests efectes negatius que estan directament relacionats entre ells, és a dir, uns són conseqüència dels altres. També que en alguns casos s'ha tingut en compte només la conseqüència directa però no les indirectes que se'n desprenen, possiblement perquè encara no les han detectades.

Pel que fa a la percepció dels efectes positius de la crisi en l'entitat, hi ha un 52% de projectes que no veu efectes positius de la crisi. El que és sorprenent és que tot i que la majoria d'entitats provenen de sectors afectats per la crisi i declaren diverses afectacions negatives -ja que han suspès l'activitat o han tingut conseqüències derivades- els projectes enquestats declaren en un 47,4% que la crisi també ha tingut algun o alguns efectes positius. La majoria de valoracions positives de la crisi tenen a veure amb una major capacitat (segurament per descens de la producció o aturada temporal de l'activitat) de repensar-se a nivell intern i de formar-se en noves tecnologies (cosa que permet l'adaptació de l'activitat). Un altre gran bloc de l'impacte positiu té a veure amb la capacitat de resiliència col·lectiva i la valoració positiva de la intercooperació i el treball en xarxa.

Un dels efectes positius que valoren els projectes té a veure amb una adaptació de l'activitat mitjançant les eines virtuals. Això coincideix amb el nombre de respostes que s'han donat en l'apartat "adaptació de l'activitat" en què un 62% ha aplicat mesures de teletreball i un 23,6% ha declarat treballar amb serveis mínims. Cal tenir en compte que l'aplicació de mesures de teletreball i la transformació de serveis a plataformes en línia només es pot donar en determinats sectors que la seva activitat ho permeti. És probable que les xarxes socials i l'impuls en matèria de comunicació hagi beneficiat a un gran gruix d'entitats de diversos sectors, però cal tenir en compte que la majoria de sectors de producció (agroalimentari, hostaleria) no pot transformar la seva activitat per adaptar-la al teletreball, però sí que han tingut la capacitat d'intercooperar. Aquestes especificitats poden explicar el gran nombre de projectes que han respost "Altres adaptacions". Seria interessant fer una anàlisi acurada en què es reflectís les adaptacions de l'activitat majoritàries en funció del sector d'activitat. També cal tenir en compte que s'ha produït una adaptació de l'activitat a curt termini, però que en un mitjà i llarg termini moltes empreses s'hauran d'adaptar. Això anirà vinculat també a la tresoreria de les entitats. Exceptuant casos puntuals que ja pateixen tensions de tresoreria, en general declaren que en un termini immediat no tenen problemes de tresoreria, però també posen sobre la taula que no podran sostenir el projecte si la situació es manté en el temps.

En relació a les mesures preses per fer front a la crisi generada per la COVID-19, 90 projectes (20,27%) han aplicat ERTO a les treballadores i 85 (18,94%) l'han aplicat a les persones sòcies treballadores. Cal fer esment que són 38 les que han aplicat l'ERTO tant a sòcies com a treballadores i 133, (31%) han fet algun tipus d'ERTO. La majoria d'entitats que han aplicat ERTO, ho han fet per un 75% i un 100% de la plantilla, això suposa un gran impacte dins de l'entitat. Si tenim en compte que la majoria d'entitats són petites, aquesta mesura no afecta a un gran nombre de persones treballadores en termes absoluts, però sí que afecta l'activitat econòmica d'aquestes entitats.

La segona mesura implementada per les entitats és la sol·licitud de finançament (crèdits, avals...) en un 12,61% dels projectes de la mostra, seguit d'un 8,11% d'entitats que han demanat ajudes a fons perdut. Per tant, sabem que un 20% ha sol·licitat algun tipus d'injecció de diners. Aquest fet contrasta amb la davallada d'ingressos de les entitats però s'explica perquè, tot i que un 39,91% indiqui que té problemes de tresoreria immediats, quan es plantegen els problemes de tresoreria en un futur, la percepció per una possible afectació es duplica fins al 69,50%.

Aquesta dada es pot explicar analitzant les respostes obertes ja que algunes de les entitats han pogut anar desenvolupant pràctiques econòmiques resilients durant els primers dies i mesos de la pandèmia, però preveuen que les conseqüències dels efectes negatius perduraran i probablement augmentin més enllà del context de confinament. També per l'existència de Fons de reserva i pel baix endeutament que tenen aquest tipus d'entitat. Aquestes entitats que identifiquen possibles problemes de tresoreria en un futur, podrien ser les mateixes que demanen assessorament pel que fa a "propostes d'intercooperació i suport mutu", per "complementar la seva activitat" i "assessorament sobre finançament" (42,89%).

Pel que fa a les baixes mèdiques, cal especificar que només un 16,06% de les entitats han declarat haver-ne tingut, fet que no és una dada significativa i, a més, no es pot relacionar directament amb afectacions per la situació de confinament o per la malaltia SARS-CoV-2. Tot i així, quan es demana per les baixes mèdiques relacionades amb les cures de persones a càrrec, el percentatge d'entitats de la mostra és de un 8,49% (la meitat de les baixes que s'especifiquen a l'apartat general). Aquesta dada reflecteix el fet que, tot i que les baixes per cures no estiguin estipulades de forma legal, hi ha un gruix de les entitats de l'ESS que són conscients d'aquesta afectació i es doten de mecanismes legalment estipulats per fer-hi front, davant del fet que, des de l'administració pública, no s'han impulsat mesures per a la població en general en aquest sentit.

En una situació de crisi, efectes positius, negatius mesures i impacte no són tan clares. Els efectes o les mesures que per a unes és un efecte negatiu (ERTO, teletreball, reorganització interna), per a altres és una mesura positiva. Es valora el mateix de diferents maneres, i això podria tenir a veure amb la mida de l'empresa o amb el sector d'activitat. Per tant, seria interessant analitzar algun d'aquests elements, per veure si les demandes depenen del sector d'activitat

En el darrer apartat s'ha demanat a les entitats quines necessitats tenen en relació a la formació i/o a l'assessorament. Un 83% afirma que necessita assessorament i gairebé un 50% formació. També un terç necessita ambdues coses. Quan hem analitzat els àmbits o temes d'aquestes necessitats d'assessorament i formació destaquen la Informació sobre propostes d'intercooperació i suport mutu. Podem entendre que les entitats valoren que el treball en xarxa i la intercooperació pot contribuir a fer front a l'impacte de la crisi, i possiblement hi ha mancances en com fer-ho. Aquí els Ateneus Cooperatius poden jugar un paper important. Un 42% ha detectat necessitats relacionades amb el finançament, fet que es desprèn també al llarg de l'anàlisi, ja que les entitats preveuen problemes de tresoreria en un futur, i han apuntat el descens dels ingressos com a un dels impactes.

Més d'un terç ha apuntat també com a necessitats la comunicació i eines per a l'adaptació tecnològica. Aquestes necessitats poden ser cobertes amb accions formatives i d'assessorament. Probablement la crisi ha evidenciat algunes mancances en aquests sectors, ja que la situació de confinament ha requerit un canvi en les formes de treballar, vendre, produir... perquè ha passat a fer-ho de forma virtual per

comptes de presencial. Destaca també el tema de les mesures de protecció sanitària, que podria anar lligada a les necessitats d'adaptació un cop acabat el confinament i a la represa de l'activitat. Com a percepció general s'ha detectat incertesa per com esdevindrà la situació i quina durada tindrà, i com aquesta incertesa comporta afectacions emocionals en les persones i els equips.

XARXA D'ATENEUS COOPERATIUS
JULIOL 2020